

Rengøringsudstyr og -metoder

SUS

SERVICEERHVERVENES
UDDANNELSESSEKRETARIAT

December 2025

© Børne- og Undervisningsministeriet (januar 2014). Materialet er udviklet af Serviceerhvervenes Efteruddannelsesudvalg i samarbejde med Signe Pilgaard.

Materialet kan frit kopieres med angivelse af kilde.

Opdateret december 2021 af Jette Nissen, EUC Nordvestsjælland.

Opdateret december 2025 af Anne Hebert, CELF.

Illustrationer tilhører SUS.

SUS
Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat
Vesterbrogade 6D, 4.
1620 København V
Tlf. 32 54 50 55
www.sus-udd.dk
sus@sus-udd.dk

Indhold

Del 1: Rengøringsudstyr og -metoder	5
1. Indledning	6
2. Rengøringsvogne	6
3. Tjekliste til rengøringsvogne	7
4. Tilrigning af rengøringsvognen	8
5. Tjekliste til tilrigning af rengøringsvogn	9
6. Arbejde med rengøringsvognen	10
7. Afrigning af vognen	10
8. Tjekliste til afrigning af rengøringsvogn	11
9. Rengøringsbælte	12
10. Rengøringsrekvisitter til afstøvning af inventar	12
11. Oversigt over rekvisitter til afstøvning	12
12. Rekvisitter og arbejdsmetode	15
13. Rengøringsklude og inventarmopper	15
14. Rengøring og vedligehold af klude og mopper	18
15. Arbejdsteknik – metode	18
16. Forfugtede klude og mopper	20
17. Mohs' hårdhedsskala	23
18. Tørrengøring af gulve	24
19. Arbejdsteknik – metode: Tørmopning med brede mopper	27
20. Arbejdsteknik ved moppefremfører med bredde 35 -60 cm	29
21. Fugtig overtørring og vask af gulve	30
22. Diverse redskaber	33
23. Sikkerhedsudstyr	36
24. Skumrengøring	37
25. Spraywash	39
26. Batteridreven kantrenser	39
Del 2: Rengøringsmaskiner	40

27. Indledning	41
28. Støvsugere	41
29. Typer af støvsugere	41
30. Krav til støvsugeren	42
31. Støvsugerens funktion	42
32. Tilbehør til støvsugere	43
33. Klargøring til støvsugning	43
34. Arbejdsteknik – metode	44
35. Rengøring og vedligehold af støvsuger	44
36. Robotstøvsuger	45
37. Gulvvaskemaskiner	46
38. Gulvvaskemaskiner med børste/rondel	47
39. Gulvvaskemaskiner med valsebørste	48
40. Opretstående gulvvaskemaskine	49
41. Gulvbehandlingsmaskine	49
42. Vandsuger	52
43. Damprensere	53
44. Maskinernes mærkeplade	53
45. Generel sikkerhed ved brug af maskiner	54
46. Instruktion i brug af maskiner	54

Del 1:

Rengøringsudstyr

og -metoder

1. Indledning

I det professionelle rengøringsarbejde skal der tages mange hensyn. Der stilles store krav til rengøringskvalitet og hygiejne på arbejdspladsen, samtidig med at rengøringsmedarbejder ergonomiske arbejdsforhold skal tilgodeses.

I dette kompendium gennemgår vi forskellige rengøringsmetoder samt udstyr og rengøringsvogne, der anvendes til rengøringsarbejdet.

Formålet med kompendiet er at gøre det lettere for dig som rengøringsmedarbejder at vælge og anvende det rette udstyr og de mest hensigtsmæssige metoder. På den måde kan du sikre en rengøring, der både lever op til hygiejnestandarder og til forventningerne om kvalitet.

I rengøringsarbejdet er der ofte travlt. Det er derfor vigtigt at arbejde systematisk og holde orden og renhed omkring udstyret. Hvis rengøringsudstyret ikke håndteres korrekt, kan det medføre smittespredning og dårlig hygiejne.

Kompendiet indeholder derfor også et afsnit om til- og afgrigning af udstyret. Det skal hjælpe dig til at arbejde mere effektivt og sikkert i løbet af arbejdsdagen.

Foto af rengøringsvogn.

2. Rengøringsvogne

En rengøringsvogn er et teknisk hjælpemiddel, som findes i mange forskellige udformninger og størrelser. Vognen er vigtig, fordi den gør det muligt for rengøringsmedarbejderen at udføre arbejdet effektivt. Den skal kunne transportere alt det udstyr, der skal bruges til rengøringen, og den kan opbygges med forskelligt antal spande, kurve m.m. – afhængig af opgavernes art. Hvor meget vognen skal kunne rumme, afhænger af rengøringsmedarbejderens funktioner på arbejdspladsen. Det er arbejdsgiverens ansvar at stille en egnet rengøringsvogn til rådighed.

Da rengøringsvognen er et teknisk hjælpemiddel, skal den leve op til kravene i Arbejdstilsynets bekendtgørelse om indretning af tekniske hjælpemidler.¹ Producenter og leverandører er ansvarlige for, at udstyret kan anvendes

på en måde, der er både sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt forsvarlig. Udstyret skal derfor også opfylde kravene om manuel håndtering.²

Der findes mange forskellige vogne på markedet til professionel rengøring. Arbejds miljøgruppen på arbejdspladsen bør inddrages i valg og indkøb, så der vælges en vogntype, der passer til de opgaver, der skal løses, og til de mængder udstyr, der skal transporteres. Rengøringsvognen skal være praktisk i brug og let at tilpasse til arbejdet.

Nedenfor finder du en tjekliste, som kan hjælpe med at vurdere indkøb og valg af rengøringsvogne.

1. Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 428 af 5. april 2022 om anvendelse af tekniske hjælpemidler.

2. <https://regler.at.dk/bekendtgørelser/manuel-haandtering-1164/>

3. Tjekliste til rengøringsvogne

	Anbefalinger
Rengøringsvogn	☐ Vognen bør ikke være for stor, da den ellers bliver for tung. ☐ Vognen bør være let at gøre ren.
Kørehåndtag	☐ Kørehåndtaget bør have en diameter på 3-4 cm og skal let kunne indstilles i højden mellem 85-130 cm. ☐ Kørehåndtaget må ikke være koldt at holde på og skal give et sikkert greb.
Hjul	☐ Hjulene bør være store og have en diameter på mindst 10 cm. De bør kunne dreje og køre nemt, så vognen er let at manøvrere. ☐ Mindst ét af hjulene bør kunne låses, så vognen ikke triller. På plane gulve anbefales faste ringe eller hårdt pumpede dæk. ☐ På nubrede gulve anbefales luftfyldte dæk.
Redskaber og rekvisitter på vognen	☐ Medbring kun det nødvendige antal rekvisitter, spande og redskaber, så vognen er så let som mulig. ☐ De redskaber, der bruges hyppigt, bør alle kunne anbringes i vognen, så man ikke skal bukke sig, række langt eller række op efter dem.
Spande og kurve	☐ Spande og kurve bør kunne placeres skråt, så de er nemme at komme til.
Pressesystem til mopper	☐ Rengøringsvogne med manuelt pressesystem anbefales ikke, da det ofte giver for stor belastning af arme, skuldre, knæ, hofter, lænd og ryg.
Brugsanvisning	☐ Når vognen leveres, skal der følge en brugsanvisning med. ☐ Brugsanvisningen bør indeholde oplysninger om indstilling og vedligehold af rengøringsvognen.

4. Tilrigning af rengøringsvognen

Ved arbejdsdagens start skal du pakke rengøringsvognen til dagens opgaver. Det kaldes at tilrigge rengøringsvognen.

Sørg for at pakke vognen, så den indeholder alt det udstyr, du får brug for i løbet af arbejdsdagen.

Afhængig af arbejdsområdet og vognens størrelse kan det variere, hvor meget du kan have med ad gangen. Hvis der ikke er plads til alt, kan du f.eks. pakke vognen til cirka tre timers arbejde. Når du holder pause, kan du samtidig tømme vognen for brugte klude og mopper og fylde på med rent udstyr.

5. Tjekliste til tilrigning af rengøringsvogn

	Anbefalinger
Vogn	☐ Indstil vognen, så den passer til din højde. ☐ Sørg for, at vognen er ren og vedligeholdt, og at hjulene er køreklar. ☐ Pak udstyret, så det er nemt at få fat på. ☐ Tag kun det udstyr med, der er nødvendigt til opgaven.
Klude på vognen	☐ Pak klude i spande. ☐ Forfugt klude i spandene. ☐ Det anbefales at placere de rene klude og mopper øverst på vognen, så der er plads til de snavsede nederst.
Mopper på vognen	☐ Til tømopning: Sæt en tømoppe på vognen, og hav ekstra tømopper med, hvis nødvendigt. De kan ofte hænge på en krog på siden af vognen. ☐ Til gulvvask: Kom vådmopper i spanden. Brug gerne forfugtede mopper. Læg tørre mopper til eftertørring af gulve på vognen.
Rekvisitter og kemi	☐ Anbring interiørmoppe, uldafstøvningskost, svampe, overløbsbørste og andre hjælpemidler i vognen eller på redskabsholdere. ☐ Sæt evt. kemi på vognen (f.eks. toilettrens).
Andre varer	☐ Medbring affaldsposer, hygiejneposer, sæber og papirhåndklæder/håndklæderuller.
Sikkerhed	☐ Husk handsker, beskyttelsesbriller og evt. plastforklæde.
Vand	☐ Fyld det nødvendige vand i spandene eller i bruse-/stænkflasker.

6. Arbejde med rengøringsvognen

De fleste vogne kan indrettes efter behov. Det vigtigste er, at rengøringsvognen passer til det arbejde, du skal udføre, og at den er tilpasset dig som medarbejder.

Hjulene på rengøringsvognen bliver ofte snavsede, når du bevæger dig rundt på arbejdspladsen. Det anbefales derfor at placere vognen i døråbningen, når du gør rent i køkkener og toiletter. På den måde undgår du at trække snavs med videre fra de urene områder. Samtidig kan vognen fungere som en 'barriere', der spærrer for forstyrrelser i din rengøring.

Da rengøringsvognen er en fast del af dit arbejde, kan den let blive brugt til opbevaring af mange forskellige ting. Det kan give et rodet og uhygiejnisk indtryk. Kunden vurderer ofte rengøringen på vognens udseende, og hvis din vogn fremstår rodet og uhygiejnisk, vil kunden tænke det samme om rengøringskvaliteten.

Derfor er det vigtigt at holde vognen ren og ryddelig gennem hele arbejdsdagen. Dine personlige ejendele, f.eks. din mobil eller drikkedunk, skal opbevares et andet sted, mens du arbejder.

Foto: Rengøringsvogn i brug

7. Afrigning af vognen

Når arbejdet er udført, skal vognen tømmes for klude, mopper og udstyr. Det kaldes at afrigge rengøringsvognen.

8. Tjekliste til afrigning af rengøringsvogn

	Anbefalinger
Affald	☐ Tøm affald.
Brugte klude og ubrugte klude	☐ Læg brugte og ubrugte forfugtede klude til vask.
Brugte mopper og ubrugte mopper	☐ Læg mopper og ubrugte forfugtede mopper til vask
Rekvisitter og udstyr	☐ Fjern rekvisitter og udstyr, og sørg for at aftørre dem.
Spande	☐ Tøm spande for vand, og sørg for at vaske og tørre dem af.
Fremførere og skafter	☐ Tør fremførere og skafter af med fugtig klud.
Rengøringsvognen	☐ Rengør vognen.
Hjulene	☐ Vask og tør hjulene af.

Når du afrigger, skal du være opmærksom på at tømme vognen for både brugt og ubrugt udstyr og klude og efterfølgende rengøre spande, skafter og rekvisitter. Snavs på rengøringsvogn og redskaber er grobund for mikroorganismer – og det er rengøringsmedarbejderens ansvar at holde sit rengøringsudstyr rent.

Du lærer hurtigt at tage det nødvendige udstyr med til dit daglige arbejde, så der ikke er så meget ubrugt, der skal vaskes. Rengøringsvognen skal være helt tør, før den tilrigges med rent udstyr.

9. Rengøringsbælte

Et rengøringsbælte er et praktisk redskab, som bruges af rengøringspersonale til at holde styr på udstyr og materialer, mens de arbejder. Det bæres typisk omkring livet og har flere lommer, holdere og rum til:

- rengøringsmidler (bruseflasker, klude, desinfektionsmiddel)
- udstyr (børster, skrabere, små redskaber)
- affaldsposer eller engangshandsker
- nøgler eller adgangskort til forskellige rum.

Formålet med rengøringsbæltet er at gøre arbejdet mere effektivt og ergonomisk, så man ikke behøver gå frem og tilbage for at hente udstyr. Rengøringsbæltet er især praktisk, når man gør rent i store bygninger, f.eks. hoteller, hospitaler og skoler.

Gode råd ved brug af rengøringsbælte:

- Fordel vægten jævnt i bæltet.
- Undgå at bære tunge flasker eller redskaber i bæltet.
- Justér bæltet, så det sidder tæt – uden at stramm
- Brug bæltet som supplement – ikke som erstatning for vogne eller hjælpemidler.

10. Rengøringsrekvisitter til afstøvning af inventar

Nedenfor finder du en oversigt over de mest almindelige rekvisitter til afstøvning i rengøringsarbejdet. Afstøvning

er ofte den første opgave i rengøringen, da vi arbejder oppefra og ned i lokalet.

11. Oversigt over rekvisitter til afstøvning

Interiør-moppe

Anvendelse

Til aftørring af støv.

Findes både håndholdt og med justerbart teleskopskaft, så den kan bruges til rengøring over skulderhøjde.

Vedligehold

Moppestykket støvsuges, tages af og vaskes ved 60°C eller 90°C. Se anvisning fra producenten.

Støvkost – "Candyfloss"

Anvendelse

Afstøvningskost til støv. Findes med teleskopskaft.

Består af uld eller plastic, der binder støvet.

Vedligehold

Støvsuges efter brug.

Vaskes om nødvendigt i opløsning med universal-rengøringsmiddel.

Gaffelmoppe

Anvendelse

Afstøvningskost til støv.

Består ofte af polyesterfibre, der binder støvet.

Kan bukkes i garnet/"gaflerne"

Findes håndholdt og kan sættes på teleskopskaft.

Vedligehold

Støvsuges

Spindelvævsbørste

Anvendelse

Primært til fjernelse af spindelvæv.

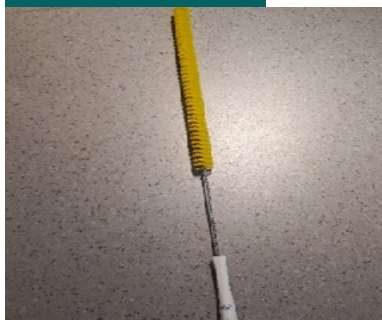
Kan bruges til støv.

Vedligehold

Støvsuges.

Kan vaskes i opløsning med universalrengøring.

Radiatorbørste

Anvendelse

Til fjernelse af støv bag radiatorer.

Vedligehold

Støvsuges.

Rørbørste

Anvendelse

Til fjernelse af støv på højsiddende rør.

Findes med 4 meter teleskopskaft.

Vedligehold

Støvsuges

Disse rekvisitter gør det lettere at fjerne støv og spindelevæv på vandrette flader, i højden og under knæhøjde. Mange af redskaberne kan bøjes eller tilpasses, så de passer til den konkrete opgave. Teleskopskaft gør det desuden muligt at arbejde ergonomisk korrekt – uden at belaste kroppen ved at række for langt eller arbejde over skulderhøjde.

Vaskeanvisning

Klude, rekvisitter, mopper og udstyr vaskes som udgangspunkt ved mindst 60 °C.

Vær opmærksom på, at der kan være lokale hygiejneregler, som kræver højere temperatur.

Er du i tvivl om, hvilken temperatur dine mopper og klude skal vaskes ved, så kontakt producenten eller leverandøren.

12. Rekvisitter og arbejdsmetode

Når du arbejder med rekvisitter til afstøvning, er fokus på **tørrengøring**, hvor støv og spindelvæv fjernes fra overflader. For at få mest muligt ud af redskaberne skal de bruges regelmæssigt – især i områder, hvor snavs ikke er synligt. Hvis overfladerne er meget beskidte, mister rekvisitterne en del af deres effekt.

Støv på højtliggende flader kan være svært at se, og derfor anbefales det at gennemgå lokalet én gang om ugen,

f.eks. med en interiørmoppe. Det vil stå i din arbejdsplan, hvor ofte du skal støve de højsiddende flader af.

Materialer som uld, plast og mikrofiber har alle gode egenskaber til at tiltrække og fastholde støv. Valget af materiale kan dog være påvirket af arbejdspladsens retningslinjer.

En god og grundig rengøring starter altid med at fjerne støv og spindelvæv på højsiddende flader.

13. Rengøringsklude og inventarmopper

Rengøringsklude og inventarmopper bruges til afstøvning, aftørring og afvaskning af inventar, vægge, døre, lofter og sanitet. Kludene bruges til at fjerne bl.a. fedtbundet snavs.

Klude, skind og inventarmopper fremstilles typisk af materialer som bomuld, viskose eller syntetiske fibre – herunder mikrofiber. Kludene fås i forskellige farver, og det anbefales at anvende farvekoder til specifikke

områder, f.eks. bruges blå klude til inventarrengøring og røde klude til sanitetsområder. Farvekodningen bidrager til god hygiejne og tydelig struktur i rengøringsarbejdet. Det sender et godt signal til dine omgivelser om, at du har styr på din rengøring.

Der findes et bredt udvalg af produkter hos leverandører af rengøringsudstyr, og de viste billeder nedenfor er kun eksempler.

Alt-mulig-klud

Anvendelse

Består af bomuld/viskose eller polyester.

Findes i forskellige farver.

Til aftørring og afvaskning af overflader, der tåler vand.

Vedligehold

Kan vaskes – tåler ca. 20 gange vask.

Flere steder bruges kludene som engangsklude og smides ud efter brug.

Bambusklud

Anvendelse

Består af bambusfibre, der ikke indeholder mikroplast.

Til aftørring og afvaskning af overflader, der tåler vand.

Vedligehold

Vaskes efter brug – tåler ca. 80 gange vask.

Mikrofiberklud

Anvendelse

Består af mikrofibre.

Findes i forskellige farver og størrelser.

Til aftørring af overflader, der tåler vand.

Vedligehold

Vaskes i net eller i maskine, dog kun med andre mikrofiberprodukter – tåler ca. 300-500 gange vask.

Leverandør kan oplyse, hvor mange gange kluden kan vaskes.

Mikrofiber til glas

Anvendelse

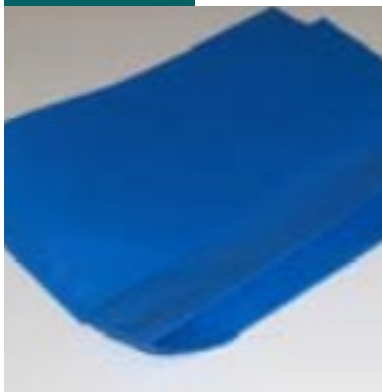
Består af mikrofibre.

Til rengøring af glaspartier og spejle.

Vedligehold

Vaskes i net eller i maskine, dog kun med andre mikrofiberklude.

Glasskind

Anvendelse

Består af syntetisk materiale.

Til rengøring af spejle.

Vedligehold

Vaskes efter brug.

Inventarmoppe

Anvendelse

Kan både bestå af mikrofiber og en blanding af bomuld/polyester.

Til rengøring af borde, døre, tavler. Med denne moppe kan man undgå at række langt frem eller arbejde med armene under knæhøjde og over skulderhøjde.

Vedligehold

Vaskes efter brug.

Imprægnerede klude til inventar

Anvendelse

Til rengøring af overflader, der tåler vand.

Er en engangsklud.

Vedligehold

Kasseres efter brug.

Rengøringshandske

Anvendelse

Til rengøring af f.eks. stoleben, sengeben og gelændere.

Bruges udenpå en almindelig rengøringshandske. Er fremstillet af mikrofiber og vaskes efter anvisning

Vedligehold

Vaskes efter brug.

14. Rengøring og vedligehold af klude og mopper

Engangsklude kasseres efter brug, mens flergangsklude, moppegarn og vaskeskind vaskes i vaskemaskine. Mikrofiberklude og inventarmopper bør vaskes separat eller i vaskepose for at beskytte fibrene og bevare rengøringssejnen.

Ved vask af mikrofiber anbefales det at anvende en tredjedel af den normale mængde vaskemiddel. Skyllemiddel må ikke benyttes til mikrofiber, da det forringer kludens/moppens evne til at tiltrække og fastholde snavs.

Følg altid producentens anvisninger for vaskemiddel, temperatur og tørreproces samt de gældende hygiejniske retningslinjer fra Statens Serum Institut.

Læs NIR (Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer): "Håndtering af tekstiler til flergangsbrug i sundhedssektoren" for at kende de gældende hygiejniske retningslinjer ved vask af klude og mopper.

15. Arbejdstechnik – metode

Klude, skind og inventarmopper til aftørring eller afvaskning kan klargøres på flere forskellige måder.

Først er det vigtigt at kende forskel på de tre metoder:

- **Afstøvning:** Tør rengøring, f.eks. for at fjerne støv.
- **Aftørring:** Fugtig aftørring af en flade, f.eks. for at fjerne fedtede aftryk. Man arbejder kun hen over overfladen én gang.
- **Afvaskning:** Rengøring med en våd klud tilsat egnet rengøringskemi. Efterfølgende tørres fladen af med en tør klud.

Klargøring til afvaskning og aftørring

Der findes fire måder at klargøre en klud til brug:

1. Forfugtede klude og mopper

- Fold kludene/ inventarmoppestykker, og hæld den rette mængde vand over.
- Opbevar dem i en lukket beholder, indtil de skal bruges.
- Hvis kluden er for tør, når du skal bruge den, kan du tilføje ekstra vand med en bruse- eller stænkflaske.

2. Foldning og dykning

- Fold kluden i otte sider, og dyp langsiden i en spand med rengøringsvand.
- Mikrofiberklude udnytter kapillærkraften og skal derfor ikke dyppes igen under brug – det er også af hygiejniske årsager, at brugte klude ikke skal tilbage i rengøringsspanden.

3. Maskinvaskede klude

- Vaskede klude kan tages direkte i brug efter vask og centrifugering ved 800 omdrejninger.
- I nogle vaskemaskiner kan man tilsætte universal-rengøring i skylleprocessen, så kludene er imprægneret med kemi og klar til brug.
- Ved behov kan du spæde til med vand fra bruse- eller stænkflaske.

4. Dyp og vrid

- Dyp kluden i en spand med rengøringsvand, og vrid den op, så den er fugtig.
- Det kan være en fordel at folde kluden, så du får flere rene sider at arbejde med.

Kluden kan have 4-8-16 rengøringsider, alt efter hvordan du folder den

Eksempler på bruseflasker og stænkflasker:

Bruseflaske af plast

Findes i forskellige farver, f.eks. til brugsopløsning af universal- og universelle sanitetsmidler og vand til små lette rengøringsopgaver.

Bruges bl.a. til aftørring af borde i kantine eller aftørring af kontaktsmittepunkter.

Stænkflaske af plast

Findes i forskellige farver, f.eks. til blanding af universal- og universelle sanitetsmidler og vand til ekstra påføring på pletter eller særligt snavsede overflader.

16. Forfugtede klude og mopper

Forfugtede klude og mopper er en effektiv måde at reducere forbruget af både vand og rengøringsmidler. Samtidig mindskes den fysiske belastning, da man undgår at vride klude og mopper manuelt.

Den nødvendige vandmængde afhænger af kludens eller moppegarnets størrelse og tykkelse. Doseringen af rengøringsmiddel afhænger af det specifikke produkt og skal altid tilpasses efter leverandørens anvisning. Det kan kræve lidt tilpasning at finde den rette mængde til dit udstyr.

Hvis kludene eller mopperne er for våde, kan du eftertørre med en tør klud eller moppe, så overfladen bliver helt ren og tør. Er de omvendt for tørre, tilsættes lidt ekstra vand. Det er derfor en god idé at medbringe en spand med lidt ekstra vand på rengøringsvognen – alternativt en stænkflaske eller bruseflaske med vand.

Nedenstående tabel er kun vejledende, men den viser, hvordan metoden sparer på vand og kemi:

Inventarklud		
Type	Vandmængde	Kemimængde
Fugtet til aftørring	1 klud: 50 ml (½ dl) 10 klude: 500 ml (½ l)	5 ml
Våd til afvaskning (denne metode kræver altid en eftertørring med en tør klud).	1 klud: 100 ml (1 dl) 10 klude: 1 l	10 ml

Inventarmoppe		
Type	Vandmængde	Kemimængde
Fugtet til aftørring	1 moppe: 50 ml (½ dl)	1 ml
Våd til afvaskning	1 moppe: 100 ml (1 dl)	2 ml

Gulvmoppe (60 cm)		
Type	Vandmængde	Kemimængde
Fugtet til aftørring	1 moppe: 180 ml 10 mopper: 1,8 l	Ca. 10 ml
Våd til afvaskning	1 moppe: 350 ml (3,5 dl) 10 mopper: 3,5 l	Ca. 30 ml

Hvis man arbejder efter NIR (Nationale Infektionshygieniske retningslinjer), skal man være opmærksom på følgende:

”På grund af dels sparsom evidens for en holdbarhedstid på 8 timer som tidligere anvendt, dels stor variation i

håndtering, logistik og opbevaring lokalt, hvilket kunne begunstige vækst i forfugtede rengøringsklude, er denne anbefaling udgået.” (Kilde: NIR Rengøring 2.1 – SSI, 2023).

Konkrete anbefalinger kan f.eks. aftales i samarbejde med den lokale klinisk mikrobiologiske afdeling.

Forhold, der har betydning for holdbarhedstiden, kan f.eks. være:

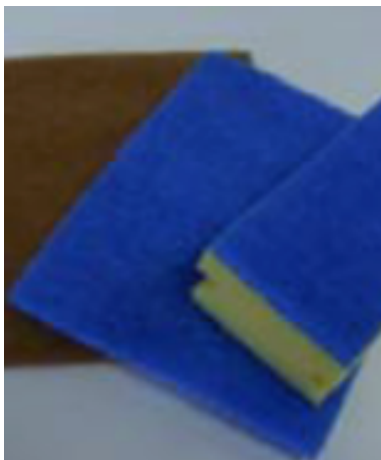
- evt. mikrobiel biofilm i vaskemaskine/-tunnel og slangesystem og dermed skyllevand
- restfugt
- temperatur og næring (urenheder), der fremmer vækst – f.eks. vil temperatur $\leq 4^{\circ}\text{C}$ begrænse risikoen for vækst
- arbejdsgange, der sikrer ren udtagning af klude (fra opbevaring) dvs. med rene hænder/rene handsker
- lokal arbejdsgang, der sikrer, at ubrugte forfugtede klude kasseres med en frekvens, der forebygger vækst af mikroorganismer, f.eks. efter endt arbejdsdag.

Skurende redskaber

Skuresvampe og skurematerialer bruges til at fjerne snavs og pletter. De er især velegnede til rengøring af pletter og kanter på f.eks. håndvaske og fliser. For at undgå belastende arbejdsstillinger kan man montere nogle typer skurematerialer på et skaft.

Frimærkeprøven:

Skurende redskaber bør først prøves på et lille ikke iøjnefaldende sted.

Skurenylon, skuresvamp, håndskurenylon

Findes i forskellig hårdhed og med forskellig farve. Jo mørkere farve, desto hårdere.

Ved brug testes brug af svampen på et ikke-synligt sted for at tjekke, om svampen ridser overfladen.

Anvendes især til rengøring af sanitet og køkken.

Se også afsnit om Mohs' skala.

Skureblokke til kantrenser "Doodlebug"

Findes i forskellig hårdhed og med forskellig farve. Jo mørkere farve, desto hårdere.

Anvendes til rengøring af væg og gulv.

Se også afsnit om Mohs' skala.

Melamin svamp – slibesvamp

Anvendes til at fjerne tusch og sorte streger.

Svampen fugtes med vand, og gnides forsigtigt på pletten.

Det anbefales at teste svampen på et ikke-synligt sted for at tjekke, om overfladens farve ændres.

Svampen slides ved brug og vil smuldre.

Rensesvamp

Rustfri stålsvamp, som anvendes sammen med vand og sæbe på hårde overflader.

Pimpsten

Består af en vulkansk stenart og anvendes til at fjerne kalk og rust i toilet-kummen.

Slibemåtte

Findes med forskellig grovhed, der bestemmes af antallet af korn af pr. cm².

Anvendes f.eks. til at fjerne pletter på sæbebehandlede borde.

17. Mohs' hårdhedsskala

Mohs' skala er en oversigt over mineraler og stenarter, som er opstillet efter deres hårdhed. Skalaen blev udviklet i 1824 af den østrigske mineralog Friedrich Mohs og bruges fortsat i dag til at vurdere materialers modstandskraft mod ridser og slid.

De blødeste materialer har lave værdier på skalaen, mens de hårdeste har høje værdier. En overflade med en hårdhed på ca. 4, f.eks. linoleum, kan ikke ridses af hvid eller gul skurenylon. Til gengæld kan den blive ridset af rød, grøn og sort skurenylon, som er hårdere.

	Mineral	Skurenylon	Overflade
1	talkum		
2	gips	hvid skurenylon	zink, sølv, asfalt, tin
3	calcit	gul skurenylon	marmor, aluminium, kobber, guld
4	fluorit	blå skurenylon	jern, linoleum
5	apatit		vinyl
6	feldspat	rød skurenylon	stål
7	kvarts	grøn skurenylon	glas porcelæn
8	topas		krom
9	korund	sort skurenylon	
10	diamant		

18. Tørrengøring af gulve

Til tørrengøring af gulve kan man vælge **tørmopning**, hvor løst snavs og støv fjernes fra overfladen.

Der findes både engangsmopper og flergangsmopper, og de fås i forskellige bredder, så man kan vælge det, der passer bedst til arbejdsområdet.

På nogle arbejdspladser er der en aftale om, at gulvet skal være grovfejjet, før rengøringen begynder. Det er derfor vigtigt, at du sætter dig ind i de aftaler, der gælder på din arbejdsplads, så du ved, hvordan arbejdet skal udføres.

Griberen

Redskab

En tang til at opsamle skrald.

Metode

Manuel optagning af større ting.

Rengøring og vedligehold af redskab

Aftørres med fugtig klud/rengøringsvand med universalmiddel.

Kost

Redskab

Tjek Arbejdstilsynets regler, inden du bruger en kost. Generelt bør der fejes så lidt som muligt.

Metode

Fejning.

Rengøring og vedligehold af redskab

Rives med børsterive eller støvsuges.

Fejlblad med kort og langt skaft

Redskab

Til opfejdning af løst snavs eller efter tømopning.

Metode

Fejning.

Rengøring og vedligehold af redskab

Rives med børsterive eller støvsuges. Skylles i rengøringsvand med universalmiddel og aftørres.

Fejlblad og kost med langt skaft

Redskab

Til opfejdning af løst snavs eller efter tømopning.

Metode

Fejning.

Rengøring og vedligehold af redskab

Rives med børsterive eller støvsuges. Skylles i rengøringsvand med universalmiddel og aftørres.

Børsterive

Redskab

Renser koste, mopgarner for tråde og hår.

Metode

Fejning.

Rengøring og vedligehold af redskab

Skylles i rengøringsvand med universalmiddel og aftørres.

Moppe

Redskab

Med fast og drejeligt led, 60 cm – 120 cm.

Metode

Tørmopning. Til fjernelse af mindre løst snavs.

Rengøring og vedligehold af redskab

Skaft og fremfører aftørres med fugtig klud/rengøringsvand med universalmiddel.

Saksmoppe

Redskab

Med to "sakse" (moppehoveder), som man kan sætte mopper på.

Metode

"Skubbemetode".

Rengøring og vedligehold af redskab

Moppegarnet støvsuges og vaskes efter anvisningen.

19. Arbejdstechnik – metode: Tørmopning med brede mopper

Når du bruger en moppe med en bredde på 60–120 cm, skal den skubbes fremad. Det gælder typisk mopper med fast led eller saksmopper.

er lettere at tørmoppe – selv med en bred moppe. Denne metode egner sig især til **større arealer og åbne gulvflader**, hvor du kan arbejde i lange, jævne bevægelser.

Det anbefales at holde moppen en smule på skrå, når du går fremad. På den måde mindskes friktionen, og det bliver

Moppe

Redskab

Med drejeligt og fast led: Fra 35 cm –60 cm bredde.

Metode

Tørmopning. Til fjernelse af mindre tørt snavs. "8 tals metode" og "skubbe-metode".

Rengøring og vedligehold af redskab

Skaft og fremfører aftørres med fugtigklud/rengøringsvand med universalmiddel.

Flergangsmoppe

Redskab

Moppedug "syntetisk MIX", f.eks. Danmop.

Metode

Tørmopning. Til fjernelse af mindre tørt snavs. "8 tals metode" og "skubbe-metode".

Rengøring og vedligehold af redskab

Flergangs-moppegarn støvsuges og vaskes i vaskemaskine.

Garnmopper

Redskab

Forskellige typer af fibre – f.eks. akryl og bomuld samt mikrofiber.

Metode

Tørmopning. Til fjernelse af mindre løst snavs.

Rengøring og vedligehold af redskab

Engangsmoppe

Redskab

Moppedug "Hygiejnemoppedug" "Olieimprægneret".

Metode

Tørmopning. Til fjernelse af mindre løst snavs.

Rengøring og vedligehold af redskab

Engangsklude (hygiejnemoppeduge og olie imprægnerede moppeduge) smides ud efter brug.

Skafte

Redskab

Findes med forskellige teleskopsystemer og greb og i forskellige materialer som plast, glasfiber eller letmetal/aluminium.

Kan indstilles i den rette højde.

Metode

Rengøring og vedligehold af redskab

Aftørres med fugtig klud/rengøringsvand med universalmiddel.

Knækled

Redskab

Kan monteres på mopper mellem skaft og fremfører. Gør det muligt at komme ind under borde og lave møbler, f.eks. reoler.

Metode

Rengøring og vedligehold af redskab

Aftørres med fugtig klud/rengøringsvand med universalmiddel.

20. Arbejdstechnik ved moppefremfører med bredde 35 -60 cm

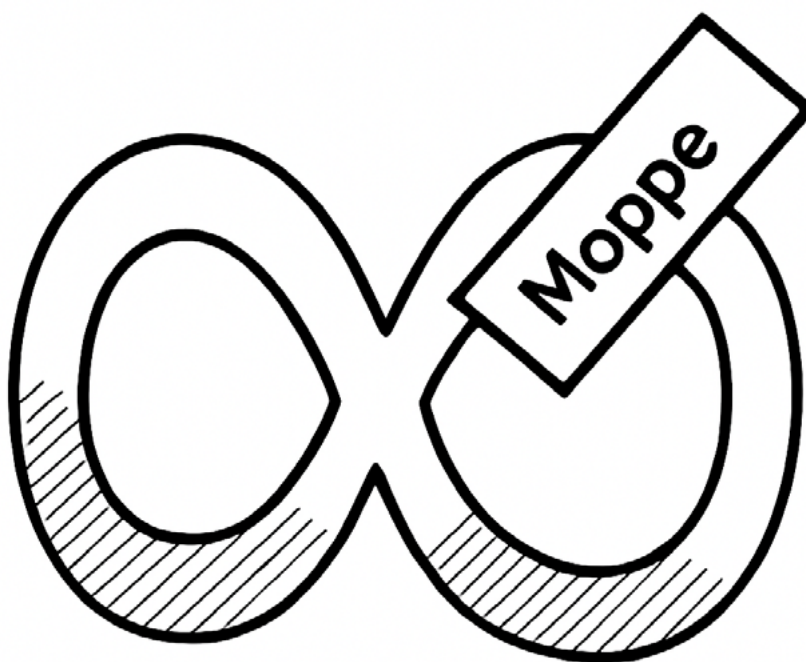
Når du tørmopper med en smallere moppe på 40 cm, anbefales det at bruge to metoder:

- **8-talsmetoden:**

Her føres moppen i bløde ottetaller, så snavset samles effektivt. Man arbejder som regel med moppens brede side ind mod sig selv. Når du arbejder med den brede side mod dig selv, vil du samle snavset bedre. Det er vigtigt at være bevidst om at samle snavset.

- **Skubbemetoden:**

Man kan også arbejde frem og tilbage i lige baner, det giver en god afveksling i arbejdet. Husk dog altid at skubbe snavset i samme retning, så det samles korrekt. På nogle fremførere er den ene side bredere end den anden – i så fald skal den brede side altid vende forrest.

21. Fugtig overtørring og vask af gulve

Efter tørrengøring kan gulvet enten fugtig overtørres eller vaskes. Valget af metode afhænger af arbejdsplanen eller aftalegrundlaget med kunden. Typisk skal toiletter, køkkener og indgangspartier vaskes dagligt, mens andre områder kan nøjes med fugtig overtørring.

Det er dit ansvar som rengøringsmedarbejder at følge de aftaler, der gælder for dit arbejdsområde.

Fugtig overtørring af gulve

- Gulvet aftørres med en fugtig moppe.
- Du går kun én gang hen over overfladen.
- Metoden bruges ved let tilsmudsede gulve.

Vask af gulve

- Gulvet tømoppes/støvsuges inden gulvvask.
- Derefter vaskes gulvet med en våd moppe.
- Til sidst tørres efter med en tør moppe.
- Du går i alt tre gange hen over overfladen:
 1. Rengøringsvandet udlægges i gangbanerne.
 2. Gulvet bearbejdes (mopning på hele fladen).
 3. Gulvet tørres efter med tør moppe.

Når man arbejder med porøse overflader, f.eks. ubehandlet linoleum, er der risiko for, at gulvet suger vandet til sig. Det kan på sigt ødelægge materialet og skabe dårligt indeklima. Derfor er det vigtigt at tørre efter kort tid efter vask. På den måde fjerner du både snavs og overskydende vand.

Mopper til fugtig overtørring og vask af gulve

Der findes mange forskellige redskaber til fugtig overtørring og gulvvask. Moppegarn kan være fremstillet af bomuld, viskose, syntetiske materialer (bl.a. mikrofiber) eller en blanding af disse. De kan have kort luv, frynser eller en kombination. Valget af moppe afhænger af overflade, snavs og metode.

Leverandører af rengøringsudstyr tilbyder et stort udvalg, og listen nedenfor viser kun eksempler.

Fladmopper

Redskab

Bredde: 35-75 cm

Består af: Skaft, fremfører og moppegarn.

Mopgarn består af forskellige materialer som bomuld, viskose, polyester, polyamid og mikrofiber.

Montering:

Vha. lommer, velcro, magneter osv.

Anvendelse:

Fugtig overtørring, Vask, Skrub (skrubbemopper)

Ren- og vedligehold

Skaft og fremfører aftørres med fugtig klud/ rengøringsvand med universalmiddel.

Mopgarnet vaskes.

Følg altid databladenes anvisninger for temperatur og gældende hygiejneregler

Anbefalinger til god ergonomi

For at sikre gode ergonomiske forhold i arbejdet med mopper anbefales det bl.a. af BFA (BrancheFællesskaberne for Arbejdsmiljø), at:

- moppeskafter hurtigt og nemt skal kunne indstilles i længden (mindst 120-180 cm), men gerne op til 190 cm til de højeste medarbejdere
- højden bør kunne justeres til hagehøjde vha. en let og holdbar låsemekanisme
- skafters tykkelse bør være 3-4 cm og ikke være kolde og glatte, men behagelige at holde på
- skaftet afsluttes med en stor kugleformet knop, der kan hvile i håndfladen
- hænderne får støtte med en krans eller manchete på skaftet
- bruge knækled, der gør det muligt at nå ind under borde og stole, uden at man skal bukke sig
- vælge det udstyr, der vejer mindst, og som passer til opgaven
- man ikke bruger en fremfører, der er bredere end 60 cm, når man arbejder på små arealer eller ru gulve
- man bruger en bred fremfører (f.eks. 120 cm), der skubbes foran kroppen, når man arbejder på store, åbne arealer – det kan gøre arbejdet lettere.

Moppesystemer til gulvvask

Der findes forskellige systemer til at gøre moppegarnet klar til fugtig overtørring eller gulvvask. Valget afhænger af gulvtypen, graden af snavs og de ergonomiske hensyn.

Kopsystem

- **Klargøring:** Moppegarnet gøres vådt med rengøringsvand vha. kop eller bæger.
- **Vask:** Rengøringsvandet fordeles på en passende del af gulvet vha. 8-talsmetoden eller skrubbemetoden. For at skåne kroppen anbefales det at veksle mellem metoderne.
- **Optørring af vaskevand:** Skift til skaft med fremfører og tørt moppegarn. Det vaskede areal tørres efter med tørt moppegarn.

Foto: Vogn egnet til kopsystem.

Drypsystem

Denne metode er især velegnet til meget snavsede gulve, hvor der er behov for iblødsætning.

- **Klargøring:** Moppegarnet gøres vådt med rengøringsvandet og sættes til afdrypning på risten.
- **Vask:** Moppegarnet monteres på fremføreren (lomme-moppe eller velcro). Rengøringsvandet fordeles på en passende del af gulvet vha. 8-talsmetoden eller skrubbemethoden vha. skrubbemethoden. For at skåne kroppen anbefales det at veksle mellem metoderne.
- **Optørring af vaskevand:** Skift til skaft med fremfører og tørt moppegarn. Det vaskede areal tørres efter med tørt moppegarn.

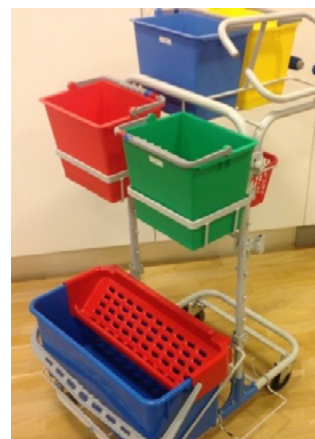

Foto: Rengøringsvogne til drypsystem.

Forfugtede moppegarner

- **Klargøring:** Fremgangsmåden afhænger af, om arbejdet kræver fugtig overtørring eller vask, og hvilken type moppegarn der anvendes. Man kan bruge to forskellige metoder:
 - Mopperne tages direkte fra vaskemaskinen og opbevares i lukket beholder, indtil de skal anvendes.
 - Mopperne kan også forbehandles ved at hælde den rette mængde vand over moppestykkerne og derefter opbevare dem i lukket beholder, indtil de skal anvendes. Man kan evt. tilføje mere vand fra bæger eller stænkflaske.
- **Vask:** Moppegarnet monteres på fremføreren, og gulvet bearbejdes vha. 8-talsmetoden eller skrubbemethoden vha. skrubbemethoden. For at skåne kroppen anbefales det at veksle mellem metoderne. Der kan spædes med vand fra bæger eller stænkflaske.

22. Diverse redskaber

Der findes mange forskellige redskaber til rengøring. Her omtales nogle af de mest almindelige. Billederne i materialet er kun eksempler – udvalget hos leverandørerne er langt større.

Overløbsrensere, flaskerensere m.m.

Anvendes til at rengøre overløbshuller i håndvaske og andre svært tilgængelige steder.

Afsæbningsbørste

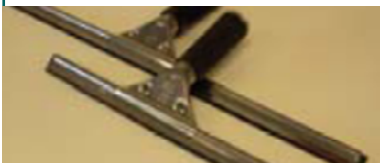
Har skaft af træ eller plast og børster af naturhår eller nylon. Anvendes til alle typer af overflader, hvor der er behov for at kunne komme ind i alle hjørner.

Hygiejnebørste

Lille kompakt håndbørste i plast (børsterne er limet/svejst på), som er velegnet til rengøring omkring pakninger, gummilister og samlinger på maskiner og udstyr som f.eks. transportbånd.

Vinduesskrabere ("skvisere")

Anvendes til at skrape vand af fliser, stålborde, vægge tavler eller vinduer.

Spartel og klikkere

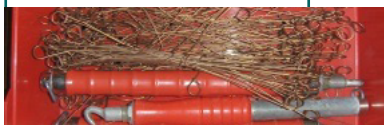
Anvendes til at fjerne evt. malingsrester ved at skrape med forsigtighed – uden at ridse overfladen.

Gulvskrabere

Har skaft af plast eller glasfiber og "hoved" med udskiftelige gummilæber. Anvendes til at skrape vand af gulv hen mod et afløb.

Wire Binder og wire

Anvendes til at lukke poser.

Vinduesvaskere ("stripper")

Har skaft og holder af plast og/eller metal, betræk af syntetisk lammeskind eller mikrofiber.

Anvendes til vask af vinduer eller vægge m.m.

Toiletbørste

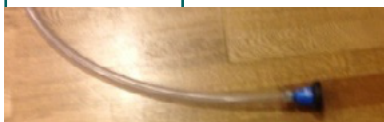
Har skaft af plast med nylonbørster.

Anvendes til at rengøre toiletkumme og urinaler.

Skylles i rent vand efter brug og stilles til tørre.
Udskiftes efter gældende retningslinjer på arbejdspladsen.

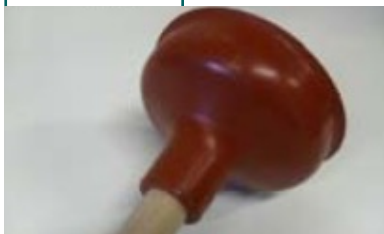
Nogle toiletbørster kan rengøres i bækkenvasker.

Vandtyv

Anvendes til at forlænge vandhane.

Svupper

Har plast- eller træskaft med syntetisk gummisugekop.

Anvendes til at fjerne "propper" i rør ved vaske. Husk at lukke overløbshullet, f.eks. med en klud.

Dørstopper med og uden skaft

Anvendes til at holde døre åbne, mens vogn/maskiner køres gennem døråbningen.

Minimop/garnmoppe

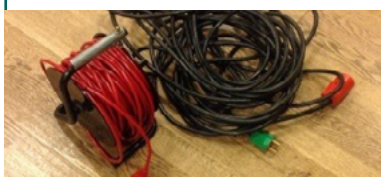

Har skaft af plast eller metal.

Anvendes til vask af trapper og mindre lokale og bruges med spand påsat presse.

Vær opmærksom på Arbejdstilsynets anbefalinger (minimop tillades kun, hvis andre redskaber ikke kan klare opgaven).

Forlængerledninger og kabelruller

Diverse poser

Affaldsposer og madameposer.

Doseringsudstyr

Bægre, top, pumpe, der anvendes til at dosere rengøringskemi korrekt.

Der findes doseringspumper til 1 liters-flasker, der ved et tryk kun giver 2 ml kemi.

Doseringsanlæg

Anvendes til korrekt dosering – giver en lettere arbejdsgang.

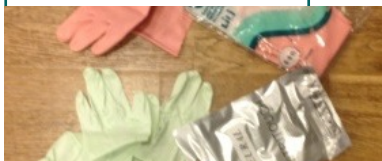
23. Sikkerhedsudstyr

Engangshandsker

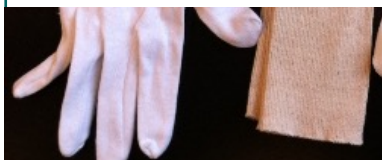
Består af materialer som latex, nitril og vinyl. Anvendes til daglig rengøring.

Flergangshandsker

Består af materialer som latex, nitril og vinyl. Anvendes til rengøringsopgaver.

Hel og halv-bomuldshandsker

Anvendes under en- og flergangshandsker for at opsuge fugt og skåne hænderne.

Mikrofiberhandske

Anvendes ved rengøring med mikrofiberklude, hvor der ikke er brug for at vride kludene.

Sikkerhedsbriller og visir

Anvendes til at beskytte øjnene ved brug af stærke kemikalier.

Øjenskyl

Anvendes til at skylle øjnene, hvis de har været i berøring med kemikalier.

Beskyttelsesforklæde

Anvendes til at beskytte den almindelige uniform. Anbefales ofte til sanitetsrengøring.

24. Skumrengøring

Skumrengøring anvendes ofte i køkkener, baderum og til industriel rengøring hvor der er høje hygiejnekrav.

Til denne metode benyttes kemi med skumdannende tensider og vand med almindeligt vandtryk – det betyder,

at man kan bruge skumsprøjten med almindelig vandtilslutning. Når man anvender en skumsprøjte, sidder rengøringsmidlet længere på lodrette overflader og er velegnet til at fjerne snavs, fedt, kalk og sæberester.

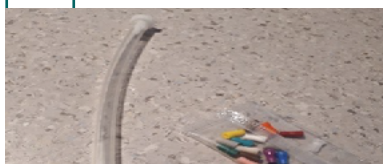
Klargøring af skumsprøjten

1

Vælg rengøringsmiddel efter formålet:

- Universal/alkalisk skum bruges til fedtbundet snavs.
- Kalkfjerner-skum bruges til kalkaflejringer.

2

Vælg doseringsdyse, der passer til opgaven og kemien (tjek på kemien og brugsanvisning på skumsprøjten), og monter dysen.

3

Hæld kemi i beholderen, og sæt låget på.

Man kan med fordel have to beholdere: Én til universal/alkalisk kemi og én til kalkfjerner.

Husk at sætte label på beholderen.

4

Slut vandslangen til vandhanen (koldt vand).

5

Skyl overfladen med rent vand, og brug spulerøret.

6

Monter pistolen, og påfør skum på overfladen.

Arbejd i rolige bevægelser nedefra og op, og påfør kun det nødvendige skum.

7

Lad skummet virke (virketid er angivet på kemiens etikette).

Skrub evt. med Doodlebug eller skrubbemoppe.

8

Skyl efter med koldt vand – oppefra og ned – og tør efter.

Rengøring og vedligehold

Efter arbejdet skal slangen tømmes: Luk for vandet, og giv pistolgrebet et enkelte tryk – så vil trykket i slangen blive reduceret.

- Skil slange og pistolgreb fra hinanden.
- Tøm slangen, og tør den af.
- Tøm beholderne for rester af rengøringsmiddel, og skyl og tør beholderne.
- Skyl og tør beholdernes øvrige dele.

25. Spraywash

Spraywash er også en skumrengøring. Den virker ved tilslutning til almindeligt vand og montering af kapsler med rengøringskemi. Rengøringskemien vælges afhængig af opgaven og placeres i kapslen.

Kapslerne findes i forskellige farver, der gør det lettere at kende forskel på forskellige typer kemi i brug. Husk altid at sætte etiket på kapslen, der indikerer indholdet.

Når man har sprayet eller skummet på overfladen og skyllet efter, kan man sætte låg på kapslen og på den måde gemme den resterende kemi.

Spraywash kan bruges til både skumrengøring og desinfektion og er let at betjene.

Foto: Spraywash

Foto: Kapsel til rengøringskemi.

26. Batteridreven kantrenser

En batteridreven kantrenser er et redskab, der gør det lettere at rengøre langs kanter, fodlister, hjørner og andre svært tilgængelige steder – den er især velegnet til rengøring af vådrum og trapper.

Maskinen er designet til at aflaste kroppen, da man undgår at arbejde i belastende stillinger med håndbørste eller skureblok.

Man kan montere børster og rondeller i forskellige farver og hårdheder (vælges ift. Mohs' skala).

Arbejdsteknik:

- Indstil teleskopskaftet i passende højde.
- Stil håndtaget, så du kan arbejde i en god arbejdstilling.
- Arbejd i rolige bevægelser.

Rengøring og vedligehold

- Skaft og holder aftørres med fugtig klud/ rengøringsvand med universalmiddel.
- Børster og rondeller skylles og tørres.

Opladning

- Batteriet fjernes fra kantrenseren og sættes i batteriopladeren, hvorefter opladeren sættes i stikkontakten.
- Tjek kantrenserens brugsanvisning for at følge anbefalinger til sikkerhed og vedligehold.

Del 2:

Rengørings-

maskiner

27. Indledning

Til rengøringsarbejdet findes der flere maskiner, som kan lette og effektivisere opgaverne. I dette afsnit gennemgår vi de maskiner, der typisk anvendes i det daglige arbejde, og som betjenes af en rengøringsmedarbejder.

Vi gennemgår støvsugere, gulvbehandlingsmaskiner, gulvvaskemaskiner og damprengøring. Afsnittet beskriver både de krav, der stilles til maskinerne, og hvordan de bruges og vedligeholdes.

28. Støvsugere

Støvsugere bruges til at fjerne støv og tørt, mindre snavs på gulve og møbler.

Støvsugeren er et teknisk hjælpemiddel og skal derfor opfylde kravene i Arbejdstilsynets bekendtgørelse om indretning af tekniske hjælpemidler.

Producenter og leverandører af tekniske hjælpemidler er ansvarlige for, at den manuelle håndtering af den enkelte støvsuger kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

29. Typer af støvsugere

Der findes tre typer støvsugere til manuel betjening:

- Spandstøvsuger, der anbefales til almindelige områder.
- Rygstøvsuger, der anbefales til steder med lidt plads, f.eks. i biografer, i busser og i konferencesale.
- Børstestøvsuger, der især anvendes på gangarealer, hvor der er få møbler.

Spandstøvsuger

Rygstøvsuger

Børstestøvsuger

30. Krav til støvsugeren

Støvsugeren skal være hensigtsmæssigt indrettet ift. det arbejde, den skal bruges til, og ift. de personer, der skal arbejde med den:

- Støvsugeren skal passe til opgaven, f.eks. skal man bruge effektive maskiner med god sugeevne/centralstøvsugere til større arealer.
- En rygstøvsuger eller en lang slange koblet til et sugelanlæg er velegnet til støvsugning af trapper.
- Støvsugerrøret skal kunne tilpasses i højden vha. teleskoprør.
- Støvsugeren skal være let at samle og adskille (rør, slanger og mundstykke).
- Støvsugerens hjul skal være store og letløbende og skal kunne dreje 360°.
- Sugeevnen skal være størst mulig og skal kunne justeres.
- Støvsugermundstykket kan med fordel have glidehjul.
- Støvsugerens ledning skal være lang nok og let at rulle ud.
- Støjniveau skal være under 75 dB.
- Må højst være 900 watt (ifølge EU's ecodesignkrav).

31. Støvsugerens funktion

En støvsuger består af en motor og en ventilator, der skaber en luftstrøm. Der dannes et undertryk (vakuum), som fører luften gennem støvsugerens forskellige dele.

Støvsugerposen og støvsugerens filtre tilbageholder støvet. De fleste støvsugere har et motorfilter, der beskytter motoren, et mikrofilter (udblæsningsfilter) og evt. et HEPA-filter.

Sugestyrken afhænger af:

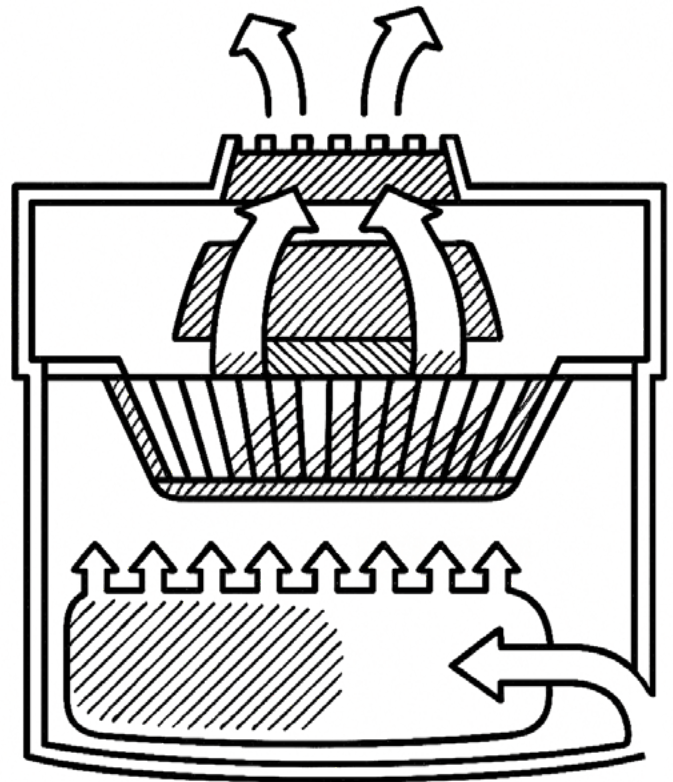
Vacuum
Luftstrøm

Sugestyrken måles i Watt

På maskinens mærkeplade står kun maskinens effekt $W = \text{strømforbrug}$. Det fortæller ikke noget om, hvor god maskinens sugestyrke er.

Snavsopsamlingen er afhængig af:

Vacuum
Lufstrøm
Mundstykke
Tid

HEPA-filteret kan fra-sortere 99.97 % af de partikler, som er større end 0,3 mikromillimeter (μm) i diameter.

Foto: Hepafiltret sidder her i låget – det hvide

32. Tilbehør til støvsugere

For at få det fulde udbytte af støvsugeren er det vigtig at kende maskinens tilbehør. Maskinen kan have mange forskellige mundstykker med hver sin funktion – læs gerne brugsanvisningen.

Valg af mundstykker:

Bløde børster

Anvendes til hårde overflader.

Hårde mundstykker

Anvendes til bløde overflader.

Turbomundstykke eller motormundstykke

Anvendes til grundigere støvsugning af tæpper.

Er f.eks. velegnet til at fjerne dyrehår.

33. Klargøring til støvsugning

Inden du begynder at støvsuge, skal du altid tjekke, om:

- der er en pose i støvsugeren
- posen er fuld – og hvis den er, skal den skiftes før brug
- alle filtre er rene
- mundstykket er rent (det kan hurtigt blive snavset)
- ledningen er intakt.

34. Arbejdstechnik – metode

Støvsugning med spandemodell og rygstøvsuger

Start ved indgangen til rummet, og sæt ledning i stikkontakten. Start støvsugeren, og arbejd systematisk rundt i lokalet i roligt tempo og oprejst stilling – på den måde undgår du at falde over ledning og støvsuger.

Det er nemmere at trække støvsugeren efter sig end at skubbe til den.

Til daglig/let støvsugning

støvsuger du i gangbaner, hvor der er synligt snavs.

Til grundig rengøring

støvsuger du fra "væg til væg" og under møbler.

Støvsugningen med børstestøvsuger

Stikket placeres i stikkontakten midt i arbejds længden – på den måde udnytter du ledningens længde bedst.

Indstil skaftet til passende arbejdshøjde, og start støvsugningen ved stikkontakten. Støvsug i lige baner frem og tilbage – og altid væk fra stikkontakten.

35. Rengøring og vedligehold af støvsuger

1. Skil rør og mundstykke ad efter brug.
2. Rengør mundstykket (kan evt. støvsuges).
3. Tør ledningen og maskine af.
4. Tøm støvsugerposen, når den er ca. $\frac{3}{4}$ fuld.
5. Skift filtre, når du tager hul på en ny pakke poser.
6. Placer støvsugeren korrekt (hvis muligt), så snavset fordeles jævnt i posen (se foto i manualen). Dette er muligt på nogle modeller.

Tjek altid brugsanvisningen for anvisninger om vedligehold af mundstykker og filtre.

Brug aldrig støvsugeren i vådområder. Vær særligt opmærksom, når du støvsuger måtter ved indgange, da de ofte indeholder fugtigt sand. Hvis det suges op, kan papirposen ødelægges, og motoren kan blive udsat for fugt risikerer at tage skade.

Til rengøring i områder med fugt eller vand bør man altid anvende en vådstøvsuger, der ikke bruger papirpose.

36. Robotstøvsuger

En robotstøvsuger er selvkørende og kan med fordel sættes i gang med at støvsuge, mens du udfører andre rengøringsopgaver. Den kan også sættes til at arbejde om natten, f.eks. på kontorer og gangarealer.

Det er rengøringsmedarbejderens ansvar at starte robotstøvsugeren og rengøre og vedligeholde den.

Forudsætninger for brug:

- Fjern evt. forhindringer fra gulvet, inden robotstøvsugeren sættes i gang.
- Sørg for, at ledninger ikke ligger på gulvet – ellers kan støvsugeren sætte sig fast.
- Vær opmærksom på evt. alarmer, der kan blive aktiveret, når støvsugeren kører uden for arbejdstid – undersøg, hvad der kan lade sig gøre på din arbejdsplads.
- Undgå, at robotstøvsugere har adgang til trapper – ellers kan de falde ned.
- Sørg for, at områderne, hvor robotstøvsugeren skal køre, er tørre.

Ren- og vedligehold af robotstøvsugeren:

Del	Ren- og vedligeholdelse	Udskiftning
Støvbeholder	Tøm beholderen, når indikator-lampe lyser. Vaskes efter behov.	
Filter	Rengør en gang om ugen (dog ikke med vask).	Hver anden måned.
Fuld støvbeholdersensor	Rengør en gang om ugen.	
Forreste styrehjul	Rengør en gang om ugen.	Ca. en gang årligt.
Sidebørste og andre børster	Rengør hver 14. dag.	Ca. en gang årligt.
Sensorer og opladningskontakter	Rengør hver 14. dag.	

37. Gulvvaskemaskiner

Gulvvaskemaskiner anvendes til rengøring af større gulvarealer. Nye maskiner skal opfylde kravene i Maskindirektivet³, og producenter og leverandører har ansvaret for, at brugen af maskinerne kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Den manuelle håndtering i arbejdet med maskinen skal med andre ord kunne udføres i overensstemmelse med Arbejdstilsynets bekendtgørelse om manuel håndtering.

Der findes mange modeller og størrelser på markedet. Fælles for dem alle er, at arbejdsgiveren skal sørge for, at du som rengøringsmedarbejder får både oplæring og instruktion i den konkrete maskine, der skal anvendes. Der skal også have adgang til en brugsanvisning på dansk.

Krav til gulvvaskemaskiner, hvor brugere går bagved:

- Styrehåndtaget bør kunne justeres i højden fra 85-130 cm, helst uden brug af værktøj.
- Styrehåndtaget bør have en diameter på 3-4 cm, være mindst 45 cm bredt og behageligt at holde på.
- Styrehåndtaget skal være placeret, så brugeren ikke støder benene mod maskinen under brug, og så fingrene ikke kommer i klemme mellem maskine, døre eller vægge.
- Gashåndtag, knapper og øvrige betjeningsselementer skal være lette at nå.
- Håndtagene skal være stabile og sikre at holde på. De må ikke være glatte eller kolde. Der skal være tilstrækkelig plads til hænder og fingre omkring håndtagene.
- Det anbefales, at maskinen har trækraft på hjulene, så den er lettere at køre med.
- Løft af skrabebled og igangsætning bør kunne foretages automatisk vha. trykknapper.
- Tømning og fyldning af vandbeholdere skal kunne ske uden tunge løft, f.eks. ved brug af slange.
- Vedligehold af rengøringsmaskinen skal kunne foretages i gode arbejdsstillinger.
- Rondeller, børster og skrabebled bør være lette at montere og afmontere

3. <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2021/1094>

38. Gulvvaskemaskiner med børste/rondel

En gulvvaskemaskine (også kaldet kombinationsmaskine) kan både skure/vaske og suge i én arbejdsgang.

Maskinerne findes i forskellige størrelser og modeller – med eller uden trækraft på hjulene – og som walk-behind, ride-on eller robotudgaver. De fås både som batteri- og kabelversioner.

Foto: Gulvvaskemaskiner

Opbygning og funktion

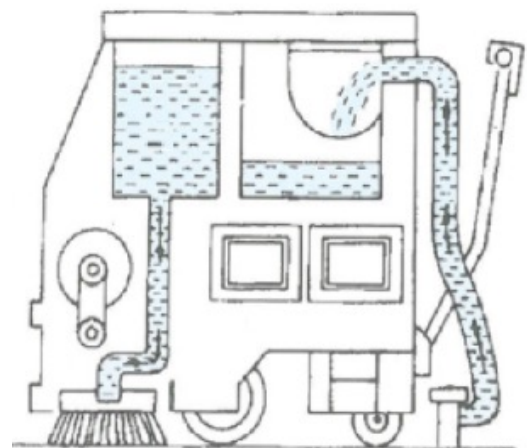
En gulvvaskemaskine består typisk af:

- en rentvandstank
- børster eller rondel
- en sugefod af metal eller plast med gummilæber
- en snavsevandstank
- et håndtag til betjening.

Batteriversionen består også af batteri og lader.

Alle kombinationsmaskiner kan i samme arbejdsgang:

- udlægge rengøringsvand på gulvet
- skure/vaske gulvet
- fjerne vand og snavs fra gulvet og efterlade gulvet tørt.

Gulvvaskemaskine med børste eller rondel

Arbejdsteknik – metode:

- Fjern løst snavs og affald fra gulvet med tømopning eller støvsugning, før maskinen startes.
- Kør fremad i lige baner, der overlapper hinanden.
- Regulér vandmængden ift. mængden og typen af snavs.
- Når du vasker gangarealer eller store flader, kan du med fordel skrue helt ned for vandmængden, ca. 1 meter før du vender. Det giver et pænere resultat og mindsker behovet for eftertørring.
- Hvis maskinen har ledning, anbefales det at starte ved stikkontakten og arbejde væk derfra.
- Skal du rengøre meget snavsede gulve, kan du starte med at udlægge vand med sugefoden oppe (iblødsætning) og derefter vaske gulvet igen med sugefoden nede (opsugning).
- Kantvask eller kantskuring kan være nødvendigt.

Rengøring og vedligehold

Efter brug skal du altid:

- tømme rentvandstank og snavsevandstank
- skylle tanke, slanger og sugefod med rent vand (rens evt. filtre)
- skylle og tørre børster samt rondeller
- aftørre maskinen ind- og udvendigt og lade dæksler/låg stå åbne, så de kan tørre
- løfte børster og sugefod fra gulvet
- oplade batteriet (hvis du bruger maskine med batteri). De fleste batterier i dag kræver ikke vedligehold – tjek altid brugsanvisning, eller spørg forhandler, hvis du er i tvivl.

Alle maskiner skal være udstyret med nødstop, så evt. farlige situationer kan forhindres.

39. Gulvvaskemaskiner med valsebørste

Gulvvaskemaskiner med valseformede børster er normalt mindre end maskiner med flade børster/rondeller. De er derfor velegnede til små arealer og især til skridsikre gulve. De findes både med og uden sug samt som lednings- eller batteridrevne modeller.

Opbygning og funktion

Maskintypen er kendetegnet ved, at den bruger meget lidt vand, og den er ikke udstyret med en sugemotor. Derimod samler den vandet op ved at slynge vandet op på en tromle/et bånd, som fører det videre til snavsevandstanken.

Maskinen kan bruges til:

- vask af gulve
- opskuring (tag snavsevandstanken af)
- tæpperengøring.

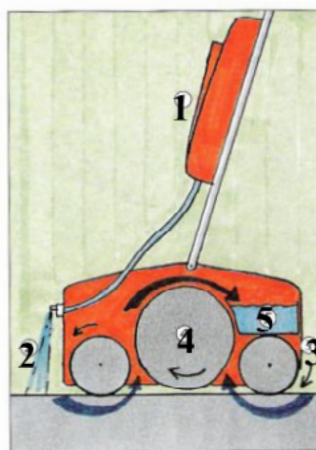
Arbejdsteknik –metode

- Tømop gulvet først, så løst snavs (støv, papir, clips m.m.) ikke stopper maskinen.
- Kør fremad i lige baner, der overlapper hinanden.
- Start altid ved stikkontakten, og arbejd væk derfra, så risikoen for at køre ledningen over mindskes.
- Kontroller, at der kommer vand ud af dysen, og rens den efter behov.

Rengøring og vedligehold

Efter brug skal du:

- afbryde strømmen
- tømme, rengøre, skylle og tørre vandtanken
- rengøre og tørre børster samt tromle/bånd
- aftørre maskine og ledning med en fugtig klud
- kontrollere ledning og stik for brud
- rense/afkalke dysen efter behov.

Gulvvaskemaskine

Med valsebørste – ledningsdrevet og uden sug

40. Opretstående gulvvaskemaskine

Den opretstående gulvvaskemaskine er batteridrevet og arbejder med roterende børster. Den kan anvendes på alle typer vaskbare gulve. Der findes mange modeller afhængig af leverandør.

Maskinen er udstyret med en rentvandstank (f.eks. på 4 liter) og en snavsevandstank (f.eks. på 8 liter), hvilket gør den velegnet til rengøring af små og mellemstore arealer.

Foto: I mop

Inden brug skal du altid læse maskinens brugsanvisning grundigt, og du skal have fået instruktion i, hvordan du bruger maskinen.

De forskellige opretstående gulvvaskemaskiner kan også udstyres med rondeller med skurende effekt, så du kan skifte mellem børster og rondeller alt efter opgaven. Hør mere om mulighederne hos de enkelte leverandører

41. Gulvbehandlingsmaskine

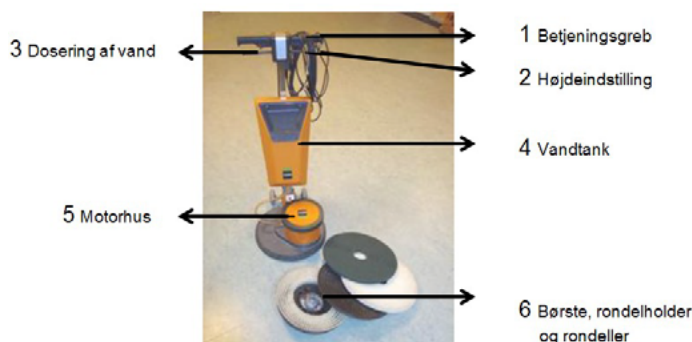
Alle gulvbehandlingsmaskiner er i princippet opbygget ens og bruges ofte sammen med en vandsuger. De findes med forskellig arbejdsbredde, omdrejningstal og børstetryk. Under arbejdet går brugeren bag maskinen, som hviler på børste eller rondel. Dosering, start/stop og retning styres vha. betjeningsgrebet. De fleste maskiner er strømdrevne, men findes også med batteri.

Maskinen bruges med børste, rondelholder med rondel eller slibenet – typen afhænger af opgaven, f.eks.:

- opskuring af halvhårde og hårde gulve
- opskuring og shamponering af tæpper
- polering af kalksæbefilm, voks eller olie
- fjernelse af polish.

Maskinens opbygning

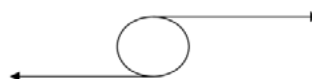
Sådan bevæges maskinen:

Venstre:

Sæk betjeningsgrebet lidt

Højre:

Hæv betjeningsgrebet lidt

Tilbehør

- **Børster:** findes i mange varianter med forskellig hårdhed og til forskellige opgaver. Arbejde på skridhæmmende gulve kan slide ekstra på børsterne (de kan blive skarper), og det kan være en fordel at have særlige børster til denne type gulve. Det kan også være en god ide at "navngive" eller farvekodde børsterne, så man ved, hvilke overflader de bør bruges til.
- **Rondeller:** findes i forskellige farver, som angiver hårdheden:
 - Hvid: til polering af rene og tørre gulv
 - Rød: til almindelig vask
 - Grøn: til opskuring af snavsede gulve
 - Sort rondel: Meget kraftig skurerondel til opskuring af meget snavsede gulve

Se Mohs' skala s. 23 for yderligere information om skurenylon og deres hårdhed.

- **Rondeller med diamant:**

Der findes forskellige typer af rondeller med mikroskopiske diamanter indbygget i rondellen. Ved brug af denne type rondel skal der kun anvendes rent vand til at fjerne snavs på gulvet.

- **Melaminrondeller:**

Anvendes til dybderengøring af hårde gulve og kan anvendes både våd og tør afhængig af modellen

Arbejdsteknik -metode

- Monter børste eller rondelholder og rondel (se hvordan i brugsanvisningen).
- Indstil førerstangen i korrekt arbejdsstilling, og tilslut strømmen.
- Få kontrol over maskinen, inden du begynder at bevæge dig – dvs. at du lige får føling med, hvor kraftig maskinen er. Før maskinen i overlappende baner.
- Når du skal bevæge dig mod venstre, sænker du betjeningsgrebet ganske lidt, mens du bevæger dig langsom til venstre.
- Når du skal til højre side, løfter du betjeningsgrebet ganske lidt, mens du bevæger dig langsomt til højre.
- Vær opmærksom på, at ledningen hele tiden skal være bag dig, så du ikke kører over den. Man kan evt. have ledningen i hånden.

Pas på kroppen/styr maskinen!

Det er vigtigt at følge med maskinen. Bevæg dig i den samme retning som maskinen. Drej ikke i kroppen!

Opskuring

Ved opskuring med vand og middel bør du arbejde i lige baner og lægge vand ud, når du kører fra venstre mod højre. Rengøringsvandet kan trækkes med ved at køre ind i det vand, du har lagt ud, fra højre mod venstre:

1. Start maskinen.
2. Læg rengøringsvand ud fra venstre mod højre ved at løfte let i betjeningshåndtaget.
3. Træd et skridt frem, og kør ind i vandet mod venstre ved at trykke let ned på betjeningshåndtaget.
4. Når du når enden af det vand, du har lagt ud, vurderer du, om der skal tilsættes mere vand. Hvis ikke, træder du et skridt tilbage og gentager bevægelsen mod højre under vandlinjen.
5. Gentag trin 3.
6. Gentag trin 4 – med eller uden nyt vand efter behov.

Fortsæt, indtil hele arealet er skuret.

Polering

For at opnå en jævn polering skal maskinen køres i overlappende cirkler.

1. Start maskinen.
2. Løft let i betjeningshåndtaget, mens du træder et skridt frem.
3. Tryk let ned på betjeningshåndtaget, mens du træder et skridt tilbage.
4. Hold maskinen i balance, mens du bevæger dig et skridt til siden.
5. Gentag trin 2, 3 og 4, indtil banen er færdig.
6. Skift til næste bane, og gentag trin 5, indtil hele arealet er poleret.

Polering

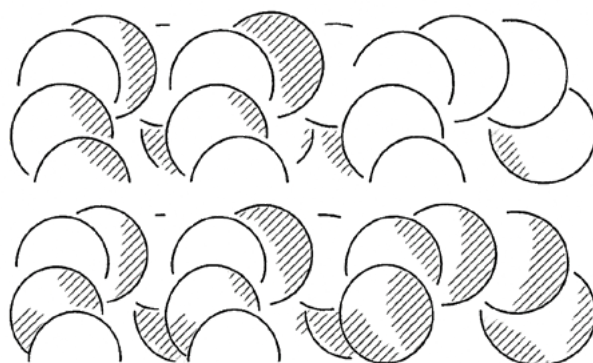
Rengøring og vedligehold:

Efter arbejdet:

1. Afbryd strømmen.
2. Tøm og gennemskyl vandtanken.
3. Skyl og tør børster eller rondeller.
4. Tør maskine og ledning af en fugtig klud.
5. Kontroller ledning og stik for brud.

HUSK! Maskinen må aldrig hvile på børsterne – ellers bliver de flade.

Desuden kan rester af rengøringsmiddel ødelægge gulvet under maskinen.

Der arbejdes i cirkler:

For at få poleringen så jævn som mulig og uden baner.

42. Vandsuger

Vandsugeren er opbygget efter samme princip som en støvsuger, men er konstrueret til at suge væske. I vandsugeren skal der være monteret en svømmer, der automatisk lukker for suget, når tanken er fuld.

Nogle modeller er i stedet udstyret med en elektronisk føler.

Foto: Vandsuger

Vandstøvsuger

Nogle vandsugere kan også anvendes som støvsuger. Hvis man bruger en vandsuger til støvsugning, skal man være opmærksom på at sætte en støvpose og et filter i maskinen, så der ikke kommer støv i motoren.

Skift mellem vandsugning og støvsugning kan kræve forskelligt udstyr. Tjek maskinens brugsanvisning.

Rengøring og vedligehold af vandsuger

1. Tøm vandtanken efter arbejdet. Metoden afhænger af maskinens konstruktion: Løft tanken som en spand, og tip den så vandet hældes ud.
2. Skyl tanken med rent vand og tør den af.
3. Skil slange, rør og mundstykke ad, rengør og tør dem.
4. Tør maskinen af udvendigt.
5. Lad maskinen stå åben, så den kan tørre.
6. Aftør ledning og stik, og kontroller for brud.

Mundstykker

Mundstykker med hjul er lettest at arbejde med, da de mindsker behovet for at løfte mundstykket fremad.

Kontroller, at al gummi på mundstykket er intakt. Er der revner, vil gulvet blive stribet, når vandet suges op.

Typer af vandsugere

Nogle vandsugere har en lang slange og rør som en støvsuger, andre har en kort slange til et fastmonteret mundstykke.

Fuld tank:

Det kan også høres på motorens lyd, når tanken er fuld.

Skumdannelse:

Ved meget skum kan det være nødvendigt at tilsætte skumdæmper i vandsugeren.

Arbejdsteknik -metode

Vandsuger opbygget som støvsuger:

- Mundstykker uden hjul suger kun, når de trækkes mod dig.
- Rullemundstykker kan suge både fremad og bagud.

Vandsuger med fastmonteret mundstykke:

- Skub vandsugeren foran dig, mens du går bagved.

Beholder + slange/rør rengøres evt. med polish-fjerner hvis vandsugeren har været brugt i forbindelse med polish.

Har den været brugt i forbindelse med skadeservice – kan det være nødvendigt at bruge et desinfektionsmiddel.

43. Damprenser

En damprenser bruges til rengøring af svært tilgængelige steder, f.eks.:

- fuger på gulve og vægge
- senge og møbler
- bag radiatorer
- bag inventar i køkkener
- hjul på vogne (f.eks. rengøringsvogne).

Damprenseren anvender almindeligt vand, som varmes op til damp. Når dampen ledes ud gennem mundstykket, har den en temperatur på ca. 120 °C og et tryk på omkring 4,5 bar. Det er kombinationen af varme og tryk, der løsner snavset fra overfladen. Til nogle mundstykker kan der monteres stofklude, som opsamler det løsnede snavs.

Damprengøring kan være en effektiv metode på områder med høje hygiejnekrav, da den varme damp dræber bakterier, svampe og virus. Grundet den varme damp, tørrer overfladen hurtigt, så området kan tages i brug kort tid efter rengøringen.

Metoden har den fordel, at der bruges meget lidt vand og slet ingen kemi. Til gengæld virker den kun dér, hvor dampen rammer, og derfor skal arbejdet udføres systematisk. Pas på ikke at ramme dig selv med dampen, da den er meget varm – og brug ikke damprenser på vinduer i frostvejr. Den høje temperatur kan få det kolde glas til at sprænge.

Foto: Damprenser

44. Maskinernes mærkeplade

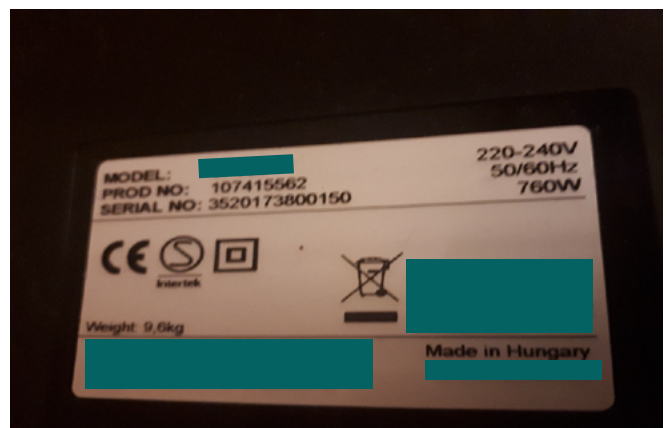
Alle nye maskiner skal være forsynet med en mærkeplade, der oplyser:

- producentens navn og adresse
- serie og typebestemmelse, evt. serienummer og fremstillingsår
- effekt (Watt) og spænding (Volt) og omdrejninger pr minut
- frekvens (Hz)
- om maskinen er dobbelt- eller enkeltisoleret
- IP-klassificering (væsketæthed).

Maskinen skal desuden være CE-mærket for at vise, at den opfylder kravene i Maskindirektivet og dermed dansk lovgivning. Importørens navn og adresse skal også fremgå, og mærkningen skal være tydelig og holdbar.

Hvis du arbejder med flere maskiner i samme lokale, skal du være opmærksom på, om det kan overbelaste ledningsnettet. Tjek maskinernes strømforbrug inden du går i gang med arbejdet:

Læs altid brugsanvisningen til den enkelte maskine, inden du tager den i brug. Hvis du belaster sikringsgruppen, vil sikringen slå fra, og det er derfor vigtigt at have kendskab til, hvor sikringskabet er.

45. Generel sikkerhed ved brug af maskiner

Foto: Gulvvaskemaskine

Før arbejdet:

- Læs altid brugsanvisningen.
- Få en grundig instruktion i brugen af maskinen.
- Kontroller ledninger og stik for brud eller skader.

Under arbejdet:

- Sørg for, at ledninger holdes fri af maskinens roterende dele.
- Undgå, at ledninger ligger i vand eller kemikalier.
- Afbryd strømmen, når udstyr skal monteres eller afmonteres, eller hvis du forlader maskinen.

Efter arbejdet:

- Udskift beskadigede stik, ledninger eller kabler.
- Defekte maskiner skal straks repareres eller tydeligt mærkes med "defekt", hvis de ikke kan repareres med det samme.
- Sørg for god ventilation, når maskinen står til opladning.

Evt.:

- Efterse batterier for destilleret/demineraliseret vand.
- Undersøg, om der sidder andre typer batterier i din maskine. Det kan f.eks være gelebatteri eller lithium.
- Husk, at maskiner skal have lovpligtigt eftersyn én gang om året.

46. Instruktion i brug af maskiner

Det er arbejdsgiverens pligt at give en mundtlig og skriftlig instruktion i brug af maskiner.

Nedenfor finder du et eksempel på en tjekliste til instruktion.

Tjekliste:

Instruktion i brug af følgende maskine/udstyr: _____

Oplæring af: _____

Instruktion udført af: _____

Dato _____

Emne gennemgået/sæt X

- ☐ Information om, hvor maskinen/udstyret anvendes
- ☐ Metoder for anvendelse af maskinen/udstyret
- ☐ Gennemgang af brugsanvisningen
- ☐ Instruktion i brugen af maskinen/udstyret
- ☐ Information om tilbehørsdele
- ☐ Information om brug af evt. rengøringsmidler
- ☐ Afrigning/almindelig vedligehold
- ☐ Information om, hvem der skal kontaktes ved fejl/mangler

En pæn og ren maskine bidrager til rengøringsmedarbejderens image over for kunden/brugeren.